

UNIT VI

Lesson 35

బ్రెడ్డు కాలుస్తున్నాను

కమల : ఏమండీ! ఇవ్వాలి టిఫినుకు
బ్రెడ్డు కాలుస్తున్నా. తినండి.

రామారావు : ఇలా కాలిస్తే బాగుండదు.
ఇంకొంచెం కాల్చు. మాడ్చుకు.
అదుగో మాడుతున్నది.

కమల : పెనం బాగా వేడిగా ఉంది.

రామా : చూడు ఎట్లా మాడ్చావో? బ్రెడ్
కాల్చటం ఇట్లానా? రవీ! ఇంకొక
బ్రెడ్ తీ!

I AM TOASTING THE BREAD

My dear! I am toasting the
bread toast for breakfast.
Please have it.

If you toast it like this, it is no
good. You have to toast it
for some more time. That's
enough. Don't over toast it.
See, it is burning.

The pan is very hot.

See how you have burnt it. Is this
the way of toasting the bread?
Ravi! Get another bread.

Lesson 35

రవి : తెస్తాను డబ్బులివ్వండి.	I will get it. Please give me money.
రామా : ఇదుగో! తొందరగా తేవాలి రా!	Here it is. You have to get it soon.
రవి : అయిదు రూపాయలకు ఆ కొట్లో చిల్లర ఉండదు.	You will not have change for five rupees in that shop.
రామా : ఇంకొక కొట్లో మార్పు.	Change it in another shop.
రవి : ఈ నోటు ఇట్లా చినిగిందేం? చూడండి. పట్టుకుంటే ఇంకొంచెం చినుగుతున్నది. ఇది మారదు.	Why is this five-rupees note torn like this? If you hold it, it will be torn further. This will not be accepted.
రామా : మారుతుంది. వెళ్ళరా!	It will be accepted. You go.
కమల : ఇప్పుడు ఆ నోటు మార్చటం ఎందుకు? నా ధగ్గర చిల్లర ఉంది. ఆ కొట్టానికి మను రెండు రూపాయలు బాకీ ఉన్నాం.	Why do you change that five-rupees note now? I have change. We owe two rupees to that shop-keeper.
రామా : ఆ బాకీ తీరింది గదా! మళ్ళీ అప్పు చేశావా?	The previous loan was cleared. Did you borrow again?
కమల : ఉదయం కూరగాయలు తెచ్చాను.	I brought vegetables in the morning.
రామా : సరే! ముందు ఆ అప్పు తీర్పు! మిగిలిన డబ్బుతో బ్రెడ్ తీసుకురా!	All right! You clear his account first. Get bread with the balance amount.
కమల : స్కూలు ఎప్పుడు తెరుస్తారు? గీతను స్కూల్లో చేర్చాలిగదా!	When will the school be re-opened? We have to admit Gita in the school.

An Intensive Course in Telugu

రామా : చేరుద్దాం. రేపే తెరుస్తారు.

గీత : నేను అన్నయ్యవాళ్ళ స్కూల్లో చేర్తాను.

రామా : ఏడవకమ్మా, అన్నయ్యది హైస్కూలు గదా! ఈ సంవత్సరం ఎలిమెంటరీ స్కూల్లో చేరు. తర్వాత హైస్కూలు.

రవి : నాన్నగారూ! ఇదుగో బ్రెడ్. ఆ కొట్టు దగ్గర హడావుడిగా ఉంది.

రామా : ఎందుకురా హడావుడి?

రవి : ఇందాక పెద్ద గాలివాన వచ్చింది గదా! అప్పుడు ఆ కొట్టు పందిరి కూలింది.

గీత : నాన్నగారూ! ఈ తుపాకీ పేలటం లేదు. మీరు పేల్చండి.

రవి : ఏది? నాకు ఇవ్వవే! నేను పేలుస్తాను. మళ్ళీ నీకే ఇస్తానే.

We will admit (her). The school will be reopend tomorrow only.

I will join the school where the elder brother is studying.

Don't cry, my dear! Your brother is in a high school. You join the elementary school this year. Later you can go to high school.

Daddy! Here is the bread. There is some commotion at that shop.

Why?

There has been a high gale and rain, you know! Then the outer roof (pandal) of the shop fell down.

Daddy! This gun is not working. You please fire it.

Let me see! Give it me. I will fire it. Don't worry. I will give it back to you.

DRILLS

a. Repetition drill

బ్రెడ్డు కాలింది.

సుశీల బ్రెడ్డు కాల్చింది.

సరళా! బ్రెడ్డు కాల్చు.

గోపి! బ్రెడ్డు కాలుస్తున్నావా?

పెసరట్టు మాడింది.

ఆమె పెసరట్టు మాడ్చింది.

నా చొక్కా మారింది.

నువ్వు నా చొక్కా మార్చావు.

నువ్వు బ్రెడ్డు కాలిస్తే బాగుండదు.
బ్రెడ్ కల్చటం ఇట్లానా?

నేను మొన్న స్కూల్లో చేరాను.
నన్ను మా నాన్నగారు స్కూల్లో చేర్చారు.

పోలీసులు తుపాకీలు పేలుస్తున్నారు.
పిల్లలు తుపాకీలు పేల్చారు.

మీరు ఈ రూపాయికి చిల్లర మార్చండి.
శర్మ వారానికి ఒక చొక్కా మారుస్తాడు.
అతను రోజూ చొక్కా మార్చాడు

నీ పుస్తకం ఇలా తే!
నేను నీకొక కలం తెచ్చాను; పుస్తకం తేలేదు.
రేపు శర్మ మనకు ఒక గడియారం తెస్తాడు.
నేను బడికి కలం తేవటంలేదు. నువ్వు తేవాలి.

కావాలిరా!
కావాలే!

నా బాకీ తీరింది.
నేను బాకీ తీర్చాను.
నా తుపాకీ పేలింది.
నువ్వు తుపాకీ పేల్చు.
నిన్న పందిరి కూలింది.
ఈ పందిరిని ఎవరు కూల్చారు?

పళ్ళు రాలుతున్నాయి.
రాము పూలు రాలుస్తున్నాడు.
నువ్వు ఆకులు రాల్చు.

బాబూ ఇలా రారా!
గోపీ అటు చూడరా!
పాపా ఇలా రావే!
సరళా! ఒక పాట పాడవే!

ఇస్తానురా!
ఇస్తానే!

b. Build-up drill.

ఉంటుంది.
చిల్లర ఉంటుంది.
ఐదు రూపాయలకు చిల్లర ఉంటుంది.
అతని దగ్గర ఐదు రూపాయలకు
చిల్లర ఉంటుంది.

ఉన్నాను.
బాకీ ఉన్నాను.
నాలుగు రూపాయలు బాకీ ఉన్నాను.
అతనికి నేను నాలుగు రూపాయలు
బాకీ ఉన్నాను.

c. Substitution drill.

Model (i)

శర్మ పుస్తకం తెచ్చాడు.
రూపాయి-మార్పు
శర్మ రూపాయి మార్చాడు.
కాయితం-కాల్చు
బాకీ-తీర్చు
తుపాకీ-పేల్చు

Model (ii)

నువ్వు బ్రెడ్డు కాలిస్తే నేనూ కాలుస్తాను.
రూపాయి-మార్పు
నువ్వు రూపాయి మారిస్తే నేనూ మారుస్తాను.
పందిరి కూల్చు
ఉప్పా-మాడ్చు
బాకీ-తీర్చు

d. Response drill.

Model (i)

సుగుణ ఏం చేయాలి? (రూపాయి-మార్పు)
సుగుణ రూపాయి మార్చాలి.

1. అతను ఏం చెయ్యాలి? (తుపాకీ-పేల్పు)
2. మనం ఏం చెయ్యాలి? (బాకీ-తీర్పు)
3. శ్రీధర్ ఏం చేస్తే బాగుంటుంది? (ఇల్లు-మార్పు)
4. మీ నాన్నగారు ఏం చేస్తున్నారు?
(పళ్ళు-తే)

Model (ii)

పందిరి ఎందుకు కూలింది? (శర్మ)
శర్మ కూల్చాడు.

1. పాప స్కూల్లో ఎలా చేరింది?
(మా నాన్నగారు)
2. పుస్తకం ఎందుకు మారింది? (నేను)
3. ఉప్పా ఎందుకు మాడింది? (సరళ)
4. బాకీ ఎలా తీరింది? (నువ్వు)

e. Transformation drill.

Model (i)

ఈ చొక్కా మారుతుంది. (అతను)
అతను ఈ చొక్కాను మారుస్తాడు.

1. ఆ ఇల్లు కూలింది. (ఎవరో)
2. పాప స్కూల్లో చేరితే మంచిది. (మనం)
3. బైడ్డు మాడితే బాగుండదు. (నువ్వు)
4. ఈ బాకీలు తీరటం ఎప్పుడు? (అతను)

Model (ii)

అతను ఈ నోటు మార్చాడు.
ఈ నోటు మారదు.

1. ఈ బాకీ తీరిస్తే మంచిది.
2. నేను ఈ కలం మారుస్తాను.
3. అతన్ని కాలేజీలో చేర్చాలి.
4. నేను బైడ్డు కల్పటంలేదు.

Model (iii)

1. బాకీ తీర్చావా?
2. కలం మార్చాను.
3. అతన్ని కాలేజీలో చేర్చాం.
4. బైడ్డు కల్పలేదు.

EXERCISES

a. Fill up the blanks with the suggested forms of the verbs given in the parentheses.

1. గోప నిన్న తుపాకీ (కాల్పు) (past)
2. సరోజ ఇప్పుడు తుపాకీ (పేల్పు) (present)
3. నువ్వు పూలు (రాల్పు) నేను ఏర్తాను. (conditional)
4. ఆ పుస్తకం (తే) మంచిది కాదు. (gerund)

b. Answer the following questions as shown in the model.

Model

- ఈ పళ్ళు రాలాయేం? (రమ) 2. పెసరట్టు మాడుతున్నదేం? (గిరిజ)
 రమ రాలింది. 3. ఆ పందిరి కూలందేం? (వాళ్ళు)
 1. శ్రీధర్ ఆ కాలేజీలో చేరుతున్నాడేం? (నేను) 4. మన బాకీ తీరటంలేదేం (మనం)

c. Change the following sentences as shown in the model.

Model

- సుగుణను కాలేజీలో చేర్చడం మంచిది. 2. నువ్వు కాయితాన్ని కాలిస్తే చూస్తాను.
 సుగుణ కాలేజీలో చేరటం మంచిది. 3. ఆ ఆకులను రాల్చాలి.
 1. ఈ తుపాకీని ఎలా పేలుస్తున్నావు? 4. ఈ బాకీని ఎలా తీర్చావు?

d. Make sentences with the present negative, future tense, hortative, past tense and obligatory forms of the following verbs with మనం as subject and the suggested nouns as objects.

Verb	Object
కాల్చు	మినపట్టు
మార్చు	సంచీ
రాల్చు	పూలు
కూల్చు	చెట్టు
తీ	గడియారం

Model

Verb	Object
కాల్చు	మినపట్టు
Present negative	మనం మినపట్టు కాల్చటం లేదు.
Future tense	మనం మినపట్టు కాలుస్తాం.
Hortative	మనం మినపట్టు కాలుద్దాం.
Past tense	మనం మినపట్టు కాల్చాం.
Obligatory	మనం మినపట్టు కాల్చాలి.
Past neg.	మనం మినపట్టు కాల్చలేదు.
Future neg.	మనం మినపట్టు కాల్చం.

VOCABULARY

బ్రెడ్డు/బ్రెడ్	bread	అప్పుచెయ్యి	raise a loan
కాల్చు	fry (v.t.); toast (v.t.); burn (v.t.)	అప్పు	loan; debt
ఇంకొంచెం	some more	తీర్చు	clear (a loan) (v.t.)
మాడ్చు	burn (v.t.)	చేర్చు	join (v.t.)
మాడు	burn (v.i.)	చేరు	join (v.i.)
పెనం	frying pan	హైస్కూలు	high school
తీ	bring	ఎలిమెంటరీ	elementary school
-రా	a masculine inferior ad- dress marker.	స్కూలు	
చిల్లర	money in the form of coins; change (n)	గాలివాన	storm; rain with gales
మార్చు	change (v.t.)	పందిరి	pandal
నోటు	note (n)	కూలు	collapse; fall down
చినుగు	be torn	తుపాకీ	gun
మారు	change (v.i.)	పేలు	blast (v.i.)
బాకీఉండు	owe (v.i.)	-అవే	a feminine inferior ad- dress marker.
బాకీ	loan; debt	పేల్చు	blast (v.t.)
తీరు	be cleared (as a loan)	-ఏ ₂	a feminine inferior ad- dress marker

GRAMMAR NOTES

35.1. In this lesson some intransitive verbs and their transitive counterparts are introduced.

కాలు *kālu* 'burn; fry' కాల్చు *kālcu* 'make something to get burnt/fried/toasted'

Intransitive verbs are those which do not take direct object (20.2.3).

బ్రెడ్డు కాలుతున్నది. *brēḍḍu kālutunnadi*. 'The bread is getting toasted.'

The verb may be inherently intransitive (పో *pō* 'go'; రా *rā* 'come'; కాలు *kālu* 'get burnt'; జరుగు *jarugu* 'move aside' etc.) or inherently transitive (తిను *tinu* 'eat'; తాగు *tāgu* 'drink' etc.) There are derived transitives also. They are derived from a intransitive verb by adding a **transitivising suffix**. కాల్చు *kālcu* is one such derived transitive as it is derived by adding -చు *-cu* to the intransitive verb కాలు *kālu* 'to get burnt/fried/toasted'.

35.2. -చు *-cu* is added to డు *du*, లు *lu*, రు *ru* ending intransitive bases to form transitives. The final vowel of these bases is dropped when -చు *cu* is added.

Intransitive	Transitive
మాడు <i>māḍu</i> 'to burn; to char'	మాడు+చు = మాడ్+చు = మాడ్చు <i>māḍu+cu = māḍ+cu = māḍcu</i> 'to burn/char something'
కాలు <i>kālu</i> 'to burn/fry/toast'	కాలు+చు = కాల్+చు = కాల్చు <i>kālu+cu = kāl+cu = kālcu</i> 'to burn/fry/toast something'
మారు <i>māru</i> 'to change'	మారు+చు = మార్+చు = మార్చు <i>māru+cu = mār+cu = mārku</i> 'to change something'
ఈ బ్రెడ్డు కాల్చు. <i>ī breḍḍu kālcu.</i>	'Toast this bread.'
పాపను స్కూల్లో చేర్చాలి. <i>pāpanu skūllō cērcālī.</i>	'(We) have to admit Papa in the school.'
నేను ఈ చొక్కాను మార్చను. <i>nēnu ī cōkkānu mārcanu.</i>	'I will not change this shirt.'

35.3. The final డు *-ḍcu*, రు *ru*, and లు *lu* of the bases become డుస్ *-dus*, రుస్ *-rus* and లుస్ *-lus* respectively when followed by the conditional suffix ఇతే *-itē* and any other suffix beginning with త్ *-t* or డ్ *-d*.

కాల్చు+తా+ను = కాలుస్+తా+ను = కాలుస్తాను. <i>kālcu+tā+nu = kālus+tā+nu = kālustānu.</i>	'I will burn/fry/toast (something).'
--	--------------------------------------

An Intensive Course in Telugu

మార్పు+తుం+ది = మారున్+తుం+ది = మారుస్తుంది. 'She will change (some-
mārcu+tuM+di = mārus+tuM+di = mārcutuMdi. thing).'

మాడ్చు+ఇతే = మాడున్+ఇతే = మాడిన్+ఇతే=మాడిస్తే 'if someone burns/chars
māḍcu+itē = māḍus+itē = māḍis+itē = māḍistē something'(33.3; 33.4.)

(బాకీ)తీర్చు+దాం = తీరున్+దాం = తీరుద్+దాం = తీరుద్దాం. 'Let us clear the
(bākī)tīrcu+dāM = tīrus+dāM = tīrud+daM = tīruddāM. debt.'(26.7)

35.4. Another monosyllabic base తే *tē* 'bring' is introduced in this lesson (రా *rā*, and పో *pō* are the other monosyllabic bases introduced so far.). The pronunciation of the vowel of this base is like *ā*

తే!	<i>tē!</i> [<i>tā</i>]	'Bring!'
తేండి!	<i>tēMḍi</i> (<i>tē+aMḍi</i>) [<i>tā Mḍi</i>]	'Please bring!' (3.13.1)
తేవాలి.	<i>tēvāli</i> [<i>tā vāli</i>]	'One should bring.' (20.1.1)
తేవటం.	<i>tēvaṭaM</i> [<i>tā vaṭM</i>]	'bringing' (25.1.1)
తేలేదు.	<i>tēlēdu</i> [<i>tā lēdu</i>]	'did not bring' (29.2)

35.4.1. తే *tē* becomes (i) తెన్ *tēs* before a suffix beginning with త్ *t* or ద్ *d* and (ii) తెచ్చ- *tecc-* before a suffix beginning with ఇ *i* or ఋ *ā*

తే+తా+ను = తెన్+తా+ను	'I will bring.'
<i>tē+tā+nu = tes+tā+nu</i>	
తే+దాం = తెన్+దాం = తెద్+దాం = తెద్దాం	'Let us bring' (26.7).
<i>tē+dāM = tes+dāM = ted+dāM = teddāM</i>	
తే+ఇతే = తెన్+ఇతే = తెన్+తే = తెస్తే	'if someone brings' (33.4).
<i>tē+itē = tes+itē = tes+tē = testē</i>	
తే+ఇం+ది = తెచ్చ+ఇం+ది = తెచ్చింది	'She brought.'
<i>tē+iM+di = tecc+iM+di = tecciMdi</i>	
తే+ఋ+ను = తెచ్చ+ఋ+ను = తెచ్చాను	'I brought.'
<i>tē+ā+nu = tecc+ā+nu = teccānu</i>	

Remember that ఇవ్వు *ivvu* 'give'; రా *rā* 'come' and తీసుకురా *tīsukurā* 'bring' also behave in a similar way in the same environments.

ఇవ్వు = ఇన్-, ఇచ్చ్ *ivvu = is- and icc-* (33.6)

రా = వన్-, వచ్చ్ *rā = vas- and vacc-* (21.4; 26.6 (v); 28.5)

తీసుకురా = తీసుకోన్-, తీసుకోచ్చ్ *tīsukurā = tīsukōs- and tīsukōcc*

35.5. రా *rā* is the masculine inferior address marker (cf. 2.10; 8.13). రా *rā* has a variant in -అరా *arā* (23.9) which occurs only with the imperative affirmative inferior singular form of the verb. రా *rā* occurs with other forms. (See 35.7)

ఇది ఏమిటిరా?	<i>idi ēmiṭirā?</i>	‘What is this?’
నేను వెళ్ళాలిరా!	<i>nēnu veḷḷālirā!</i>	‘I have to go.’
ఇది కొత్త కలంరా!	<i>idi kotta kalaMrā!</i>	‘This is new pen!’
వెళ్ళు+అరా = వెళ్ళరా!	<i>veḷḷu+arā = veḷḷarā!</i>	‘Go!’ (2.12.2; 23.9)
రా+అరా = రారా	<i>rā+arā = rārā</i>	‘Come!’ (3.13.1; 23.9)

35.6. -ఎ *-ē* is the feminine inferior address marker. (cf. *rā* in 35.5.) -ఎ *-ē* has a variant in -అవే *-avē* which occurs only with the imperative affirmative inferior singular form of the verb. -ఎ *-ē* occurs with other forms. (See 35.7)

ఇది ఏమిటి? (ఏమిటి+ఎ)	<i>idi ēmiṭē? (ēmiṭi+ē)</i>	2.12.2	‘What is this?’
నేను వెళ్ళాలే! (వెళ్ళాలి+ఎ)	<i>nēnu veḷḷālē! (veḷḷālī+ē)</i>	2.12.2.	‘I have to go.’
ఇది కొత్త కలమే! (కలం+ఎ)	<i>idi kotta kalamē!</i>	2.11.	‘This is a new pen.’

అవే *avē* occurs with imperative affirmative inferior singular form of the verb.

తిను+అవే = తినవే!	<i>tinu+avē = tinavē!</i>	(2.12.2)	‘Eat! (inf. fem.)’
రా+అవే = రావే!	<i>rā+avē = rāvē!</i>	(3.13.1)	‘Come! (inf. fem.)’

35.7. The inferior markers, address markers and inferior pronouns such as -అరా *rā* (23.9); -రా *-rā* (35.5.); -ఎ *-ē*, అవే *avē* and వాడు *vāḍu* and అది *adi* are used normally to address/refer to intimate friends, younger and intimate persons within the family and from families which are quite intimate to the speaker.

35.8. Notice the use of the dative case suffix in the sentences like:

ఆ కొట్టతనికి మనం బాకీ ఉన్నాం.	‘We owe (some money) to
<i>ā koṭṭataniki manaM bākī unnāM.</i>	that shop-keeper.’
ఐదు రూపాయలకు చిల్లర లేదు.	‘Change is not available
<i>aidu rūpāyalaku cillara lēdu.</i>	for five rupees.’ (20.12)